

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

Zavoljo nepričakovanih ovir je bilo vodstvo Zveze primorano preložiti občni zbor na 29. dan junija. Dne 28. junija zvečer je tedaj odborova seja, 29. dne junija predpoldne zborovanje delegacije, a popoldne občni zbor. Natančen vzpored objavimo v kratkem. — Ta sklep smo vpslali takoj »Učit. Tovarishu« in »Slov. Narodu«, a do danes še ni bil v nobenem listu objavljen. — To je najbrž zasluga naših pošt! — Pripravljajte se pridno na velevažen občni zbor ter pridite v čim večjem številu.

Vodstvo.

V boj!

Ni nas še minila zavednost vkljub najtrpkejšim izkušnjam in vkljub političnemu bičanju našega stnu s škorpijoni.

Stopamo v najskrajnejšo ofenzivo boja. Bati se nam ni ničesar, ker izgubiti nimamo ničesar, pač pa vse pridobiti. Da smo bili do danes teptani in bičani, se imamo zahvaliti tudi svoji neodločnosti. Sedaj so nam pa danj pogoji, da storimo vse. Kdor danes zapušča naše stanovske smotre, ta je stanovski izdajalec.

Politiška zrelost pač dolgo ni prodrla v naše vrste, in politično robstvo je izmzgavalo naše moči in nam jemalo našo politično samostojnost.

Trdnega prepričanja smo, da tudi današnja razprava sodi v naš list, ker smo uverjeni, da smo dolžni v svojem listu govoriti o vseh stvareh, ki imajo stika s našim stanom, čepray nimajo direktno stika s šolo.

Mi smo do danes za šolo in šolstvo krvaveli, in naša javnost bi mirno pustila izkrevaveti naš stan za šolstvo, če se ne bi mi sami še pravočasno zavedli, da je naša prva dolžnost, boriti se sedaj za stan in potem šele za šolstvo, zakaj če pade stan, pade tudi šolstvo. Pri tem je vse obzirnosti in odvisnosti vreči proč!

Današnja stanovska borba nas je vodila skoro samo do neuspehov, to pa — odkrito govorjeno! — le zaradi tega, ker smo se v svojem šolskem idealizmu eksponirali vedno za šolstvo, nikdar pa se nismo upali eksponirati se za stan.

Eksponiranje za stan nam je bilo vedno materialistiško naziranje, zato smo do danes še vedno politični izkoriščanci. Tako po deželi, in nič drugače po mestih.

Na zborovanjih smo govorili, da nas je bilo čuti daleč naokoli, razvneli smo se polni ljubezni samo za šolo, razpravljali smo na dolgo in široko o formalnih stopnjah, stan je pa krvavel bili smo hlapi.

Sklepali smo predloge za šolo, gnali smo se za žive in mrtve za šolstvo; če pa smo kdaj slučajno sklenili kako bolj odločno resolucijo v korist stanu, tedaj smo pa cincali in cincali z realizacijo do-

tične resolucije toliko časa, da je padla naša odločnost v vodo — in je vse ostalo le na papirju.

Beseda, da imamo mi vpliv nad ljudstvom in v ljudstvu močno silo in oporo, je le pohlevna trditve in zaslepljanje samega sebe, ker mi smo pač delali, a moč so imeli drugi!

Delali smo za druge, za sebe delati nas je pa bilo sram.

Morebiti nismo govorili tako odkrite besede še nikdar napram sebi. Pa bodi, da se ta ali oni zaradi tega obregne ob nas, mi korakamo do zadnjega diha po poti svojega prepričanja dalje.

Pa kakor rečeno: če imamo kaj svojega, tedaj se tega svojega bojimo, in sramujemo.

Prepričani smo, da je dalo vodstvo učiteljstva največ, kar je moglo dati in žrtvovati učiteljstvu: neodvisni politični dnevnik »Dan«.

S tem je napravilo vodstvo učiteljstva prvi resni in odločni korak od besed k delu in od bahavosti svojega vpliva k faktušnemu pridobivanju vpliva.

Naj se sprejema odzunaj ta stvar tako ali tako. Mi pravimo, da je sedaj dolžnost učiteljstva, da se oklene tega svojega najpomembnejšega podjetja, v katerem edinem lahko vidi učiteljstvo že danes svojo rešitev, saj smo drugo poizkusili že vse.

Dolžnost učiteljstva je, da skrbi za razširjenje — za obstoj je preskrbljeno že danes — tega lista v najširše mase ljudstva, zakaj nasprotno se bo skrbelo, da bo to pravi ljudski list.

Ne zahtevamo gmotnih žrtev od učiteljstva samega, pač pa, da ono pridobi nove naročnike, saj je mnogo takih prijateljev učiteljstva, ki bodo mesečno na njegovo besedo radi dali za tak list borih 1.70 K naročnine. Pa tudi ni težka agitacija za list, saj s tem da nekaj, kar je vredno tega denarja.

Nasprotno pa lahko pričakujemo od učiteljstva, da z vso odločnostjo moralno podpira list. Poglejmo našo duhovščino, ki z ognjevitvo požrtvovalnostjo podpira moralno svoje liste in takoj sporoča še tako malenkostne stvari iz svojega kraja ter jih ne omalovažuje. Najboljši dopisnik klerikalnih listov so duhovniki, zato si pa ohranjajo tudi vedno še svojo moč nad ljudstvom.

Izpregovorili smo torej jasno, odkrito in odločno.

Prepričani smo, če učiteljstvo stori svojo dolžnost, da v tem znamenju zmagamo, in bo »Dan« splošno slovenski neodvisni politični dnevnik brez razlike deželnih mej.

Največ zaslonbe, kar pa je ima danes učiteljstvo, jo ima v sebi najbližnjem neodvisnem političnem dnevniku »Dnevnu«, tega prepričanja pa ne izbije iz javnosti nihče več!

Učiteljstvo brez razlike deželnih mej — torej v boj, stojimo v najskrajnejši ofenzivi in hočemo započeti odločno borbo za svoje pravo. Ne bojmo se javnosti,

ker organizirana sila stare vsekako nam neprijazno javno mnenje!

Deputacija slovenskega in nemškega učiteljstva v parlamentu.

Dne 24. aprila oglašili so se v parlamentu zastopniki »Zveze slovenskega učiteljstva«, (predsednik Št. Nowak, namestniki M. Hajny in P. Skalicky, tajnik Jos. Bron Szado, blagajnik Ad. Šustr, odborniki ter delegati Mar Jakymovskij, Luka Jelenc, dr. Henr. Kanarek, B. Skala in Jan Ludviček), delegati nemške učiteljske zveze (predsednik M. Strebl in tajnik A. Freinger) in zveze nemških meščanskih učiteljev v Avstriji (Lor. Manner.) Deputacija, ki so jo vodili poslanci tov. Al. Konečny, K. Exner, Č. J. Lisy in Erh Lipka ter profesor Al. Velich oglašila se je pri posameznih državnoborskih klubih, kakor tudi pri zastopnikih vlade. V »Skupnem češkem klubu« je deputacijo sprejela parlamentarna komisija v navzočnosti poslancev eksc. dr. Fr. Fiedler, V. Klofač, F. Stanek, dr. Ed. Šubert, Jos. Dürich, V. Fresl, V. Choc, Tom. Mlčoch, Fr. Navratil, J. Prošek in J. Vojna. Govornika deputacije M. Strebl in B. Skala oslikala sta v svojih poročilih neznosni položaj učiteljstva ter izrekla željo da bi enotni češki klub zavzel za učiteljske zahteve glede izpremembe § 55 državnega ljudskošolskega zakona z leta 1869 v tem smislu, da bi se izenačile učiteljske plače s plačami državnih uradnikov s srednješolskim zrelostnim izpitom, to je, da se učiteljstvo uvrsti najmanj do osmega plačilnega razreda; dalje, da bi se klub zavzel pri razpravi o sanaciji deželnih financ, da bi po jedine kronovine dobile kaj največ, ter da bi se oziral na predlog referenta posl. dr. Ot. Steinwendera določilo kronovinar nam vsoto, ki jo ima uporabiti za šolstvo.

Temu izvajanju se je pridružil tudi tovariš Lor. Manner. Ekscel. dr. F. Fiedler je v svojem odgovoru povdarjal, da so učiteljske zahteve po zboljšanju gmotnega položaja istotoliko opravičene, kakor je upravičena službena pragmatika državnega uradništva, kar se je priznavalo tudi v mnogih deželnih zborih kjer je prišlo to vprašanje do razgovora. Kar se tiče prve zahteve glede izpremembe § 55, s katerim naj se da deželam direktiva k regulaciji učiteljskih plač, smo že podali in zavzeli svoje politično stališče. Smatramo za dolžnost dežel in njih kompetenco, da uredi učiteljske plače ter smo pripravljani to tudi storiti. Ako tudi da državni zbor okvir te regulacije, ne pomeni to nikakega uspeha. Kar se tiče druge točke glede regulacije deželnih financ, hočemo delovati za to, da dobe posamezne kronovine take prispevke, da jim bo mogoče, udovoljiti in izvršiti vse svoje naloge, posebno pa, da bodo mogle udovoljiti upravičenim zahtevam učiteljstva. Mi imamo najboljšo voljo, da se ugodni kar najprej učiteljskim zahtevam in bodemo tudi v tisti meri postopali.

Dosedanji predlogi so nepopolni, treba bo doseči sporazuma in to v smeri, ki bo zadovoljila kronovine. Posl. tov. Erh Lipka se zadovolji z iskrenim govorom ekscelence dr. Fiedlerja. Navaja strašne učiteljske razmere, ko so mnoge učiteljske obitelji na robu propada. Kaj pa potem, ko prikipi učiteljska beda do vrhunca. Ko zavlada popolno beraštvo! Kako si predstavlja dr. Fiedler pomoč učiteljstvu, ako se ne izvede sanacija deželnih financ, ako se ne izboljša politični položaj na Češkem in v drugih kronovinah? Kaj naj začno potem poslanci, njegov mnenje, da si je mlad politik — a s sivo glavo — je, da se najde sporazum, temeljem katerega se udovolji učiteljskim zahtevam. Prepričan je, da je to popolnoma lahko doseči, ako pokažejo vse stranke le dobro voljo. Učimo se ceniti pravilno pomen šole in učiteljstva. Ako se tudi ne doseže povoljnih uspehov v razpravah glede češko-nemške sprave, ako se ne more omogočiti rednega delovanja češkega deželnega zbora, mora se učiteljstvu pomagati tudi v tem slučaju. Ako prispeva država k sanaciji financ, mogoča je provizorična ako ne definitivna rešitev tega vprašanja. O tem bi bil danes daljši in točnejši dogovor neumesten, to bo treba pozneje med Čehi in Nemci obravnavati, a do tega mora priti! Zahvaljuje se Fiedlerju, ki je dal s svojimi besedami učiteljstvu vsaj malo nade, ki jih more potolažiti, da se vendar ugodni njih vednim zahtevam.

V nemški nacionalni zvezi so sprejeli deputacijo poslanci R. Pacher, dr. V. Waldner, H. Wastian a pozneje je prišel še dr. K. Urban. V imenu deputacije sta govorila tov. M. Strebl in dr. H. Kavanek. Posl. Paher je izjavil, da je nemško nacionalna zveza zavzela za rešitev učiteljskega vprašanja. V Steinwenderovem predlogu pa so nove točke, glede katerih bo treba zavzeti še svoje stališče. Zato je pa treba, da se doseže tudi pri drugih strankah, da se zavzemo za učiteljske zahteve. Poslanec dr. Waldner povdarja, da je Steinwenderjev predlog le predlog Pacher - Waldner redivius, ter se odločno zavaruje proti očitkom, da bi bil predlog Pacher - Waldner neodkritosrčna igra. Poslanec Wastian, referent glede izpremembe § 55, izjavi, da ni nikakega vzroka, zakaj naj bi se ne ugodilo učiteljskim zahtevam. Naučni odsek bo o teh predlogih razpravljal prihodnji teden, kakor je to odločil predsednik dr. Tobolka. Ako se reši tu vse predloge v korist učiteljstva, pomenja to pritisk na finančni odsek. Upa, da se najde za predloge v odseku večina. Sam želi, da se reši vsa stvar v korist učiteljstva, treba se pa ozirati tudi na ugovore avtonomistov in jih predelati! Poslanec tovariš Lipka je ponovil svoja izvajanja glede Češke, ki jih je izjavil že v skupnem češkem klubu in povedal vsebino Fiedlerjevega odgovora. Povdarja, da je dolžnost vlade in šolskih uradov, da preneha sedanji položaj učiteljstva, ako bi trajala lše nadalje, do neznosne materialne bede in do popolnega